

ÜLEMINEK EUROLE

ELANIKKONNA UURINGU ARUANNE

Küsitlusvalim: **1004 vastajat**
Küsitlusperiood: **27.04. - 5.05. 2005. a.**
Tellija: **Eesti Pank**
Estonia pst. 13, Tallinn 15095
Korraldaja: **Saar Poll OÜ**
Veetorni 4, Tallinn 10119

SISUKORD

1.	Uuringu põhijäreldused.....	3
2.	Uuringu meetoodika.....	5
3.	Uuringu põhitulemuste analüüs	
3.1.	Hinnatõus.....	6
3.2.	Üleminek eurole.....	12
3.3.	Euroopa Liidu alase informeerituse olulisus.....	18

1. UURINGU PÕHIJÄRELDUSED

- Alates Euroopa Liiduga liitumisest toimunud hinnatõusu tajumises ja lähiaastate hinnatõusu ootuses ei ole eelmise küsitlusperioodiga võrreldes (eelmine küsitlus toimus 2004 aasta jaanuaris-veebruaris) väga suuri muutusi toimunud. Käesoleva aasta algusega võrreldes tajuvad Eesti elanikud senist hinnatõusu siiski veidi suuremana, mis on ka loogiline, sest hinnad on antud perioodil ka tegelikult tõusnud. Teisalt tuleb rõhutada, et Eesti elanikud tajuvad hinnatõusu endiselt suuremana kui see on tegelikult olnud. Kui tarbijahinnaindeks on antud perioodil (mai 2004-aprill 2005) tõusnud kokku 4,5%, siis enamus (77%) vastajatest arvab, et hinnatõus on olnud suurem kui 5%.
- Sarnaselt varasematele küsitlusperioodidele on ka praegu hinnatõusu suhtes kõige tundlikumateks valdkondadeks toidukaubad ja eluase. Nendes valdkondades ennustatakse kõige suuremat hinnatõusu ning hinnatõus nendes valdkondades oleks elanike jaoks ka kõige suuremaks probleemiks. Viimase küsitlusperioodiga võrreldes on hüppeliselt kasvanud transpordivaldkonna hinnatõusu tundlikkus. Selles peegeldub avaliku arvamuse reageering tegelikule hinnatõusule antud valdkonnas – kõige suurem tarbijahinnaindeksi kasv kaubagruppide lõikes ongi toimunud just transpordi valdkonnas (aprill 2004 kuni aprill 2005 oli see 11,8 %).
- Eesti elanike suhtumises eurosse ei ole viimase küsitlusperioodiga võrreldes suuri muutusi toimunud. Endiselt arvab enamus Eesti elanikke, et hinnad tõusevad euro kasutusele võtmisel rohkem kui me jääksime Eesti krooni kasutama. Peamiseks eurole üleminekuga kaasnevaks miinuseks ongi Eesti elanike arvates euroga kaasnev hinnatõus. Peamiseks eurole ülemineku plussiks on Eesti elanike arvates endiselt see, et reisimisel ei ole vaja raha vahetada. Endiselt on enamus elanikest seisukohal, et eurole üleminek vähendab nende kroonides olevate säästude väärtust. Ka eurole ülemineku vastaste arv on eelmise küsitlusperioodiga võrreldes jäänud samaks.

- Teatud muudatused elanikkonna arvamustes seoses euroga on siiski toimunud – järjest rohkem toetatakse kiiret üleminekut eurole (lähema 3 aasta jooksul). Hilisema ülemineku toetajaid jääb järk-järgult vähemaks. Toetus kiirele üleminekule on kasvanud eelkõige eestlaste seas. Samuti on Eesti elanikud nõus järjest lühema eurole ülemineku etteteatamisajaga.

2. UURINGU METOODIKA

Ajavahemikul 27. aprill - 5. mai 2005. a. viis sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll läbi avaliku arvamuse küsitluse. Tegu oli üleriigilise küsitlusega, kus suulise intervjuu vormis küsitleti 1004 inimest vanuses 15–74 aastat. Vastajate valikuks kasutati proportsionaalse juhuvalimi meetodit. Küsitluspunkte oli kokku 190.

Valimi iseloomustus sotsiaal-demograafiliste tunnuste alusel

Mudeli sotsiaal-demograafiliste tunnuste koostamisel on kasutatud rahvastikustatistika andmeid seisuga 01.01.2004. a. (väljaarvatud haridustunnus ja rahvustunnus, mille kohta on andmed võetud Statistikaameti väljaandest “2000. aasta Rahva ja eluruumide loendus”). Mudeli ja saadud küsitlustulemi representatiivsuse võrdlemisel ilmnenu erisuste vähendamiseks kaaluti saadud tulemit alljärgnevate sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

	Mudel <i>protsent</i>	Saadud küsitlustulem <i>protsent</i>	Kaalutud küsitlustulem <i>protsent</i>
ELUKOHT			
Linn	68,1	70,5	68,1
Maa	31,9	29,5	31,9
SUGU			
Mees	46,6	45,7	46,6
Naine	53,4	54,3	53,4
VANUS			
15-19	10,2	11,4	10,2
20-29	18,5	16,3	18,5
30-39	17,4	15,5	17,4
40-49	18,5	16,4	18,5
50-59	15,7	18,6	15,7
60-74	19,7	21,7	19,7
RAHVUS			
Eestlased	65,9	64,7	65,9
Mitte-eestlased	34,1	35,3	34,1
REGIOON			
LOODE	45,1	43,7	45,1
KIRDE	18,1	19,2	18,1
KAGU	21,0	20,4	21,0
EDELA	10,6	11,0	10,6
LÄÄNE	5,2	5,7	5,2
HARIDUS			
Põhiharidus ja vähem	30,7	31,0	30,7
Keskharidus	54,4	51,4	54,4
Kõrgharidus	14,9	17,6	14,9

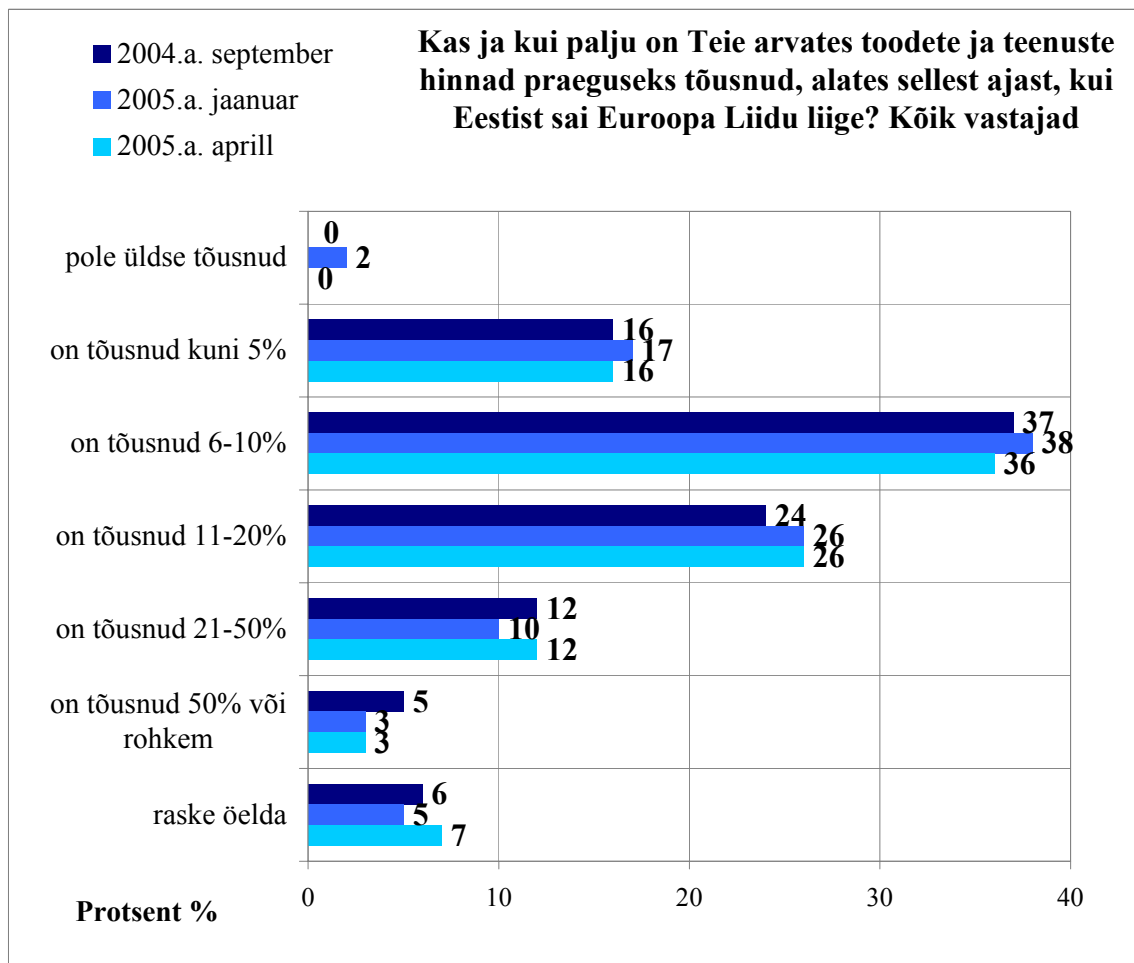
3. UURINGU PÕHITULEMUSTE ANALÜÜS

3.1. Hinnatõus

Kui palju on hinnad Eestis alates Euroopa Liiduga liitumisest tõusnud

Viimase küsitlusperioodiga võrreldes tajuvad Eesti elanikud hinnatõusu suhteliselt suuremana. Kasvanud on veidi nende elanike arv, kelle arvates on hinnad alates Euroopa Liiduga liitumisest tõusnud rohkem 20% ja veidi vähenenud on nende arv, kelle arvates on hinnad tõusnud vähem kui üle 20% (vt graafik 1). Üldiselt võib siiski öelda, et hinnatõusu tajumine on erinevatel küsitlusperioodidel püsinud suhteliselt stabiilsena.

Graafik 1

Eesti elanikud tajuvad hinnatõusu endiselt suuremana kui see on tegelikult olnud. Kui tarbijahinnaindeks on antud perioodil (mai 2004-aprill 2005) tõusnud kokku 4,5%, siis enamuse vastajatest arvab, et hinnatõus on olnud suurem.

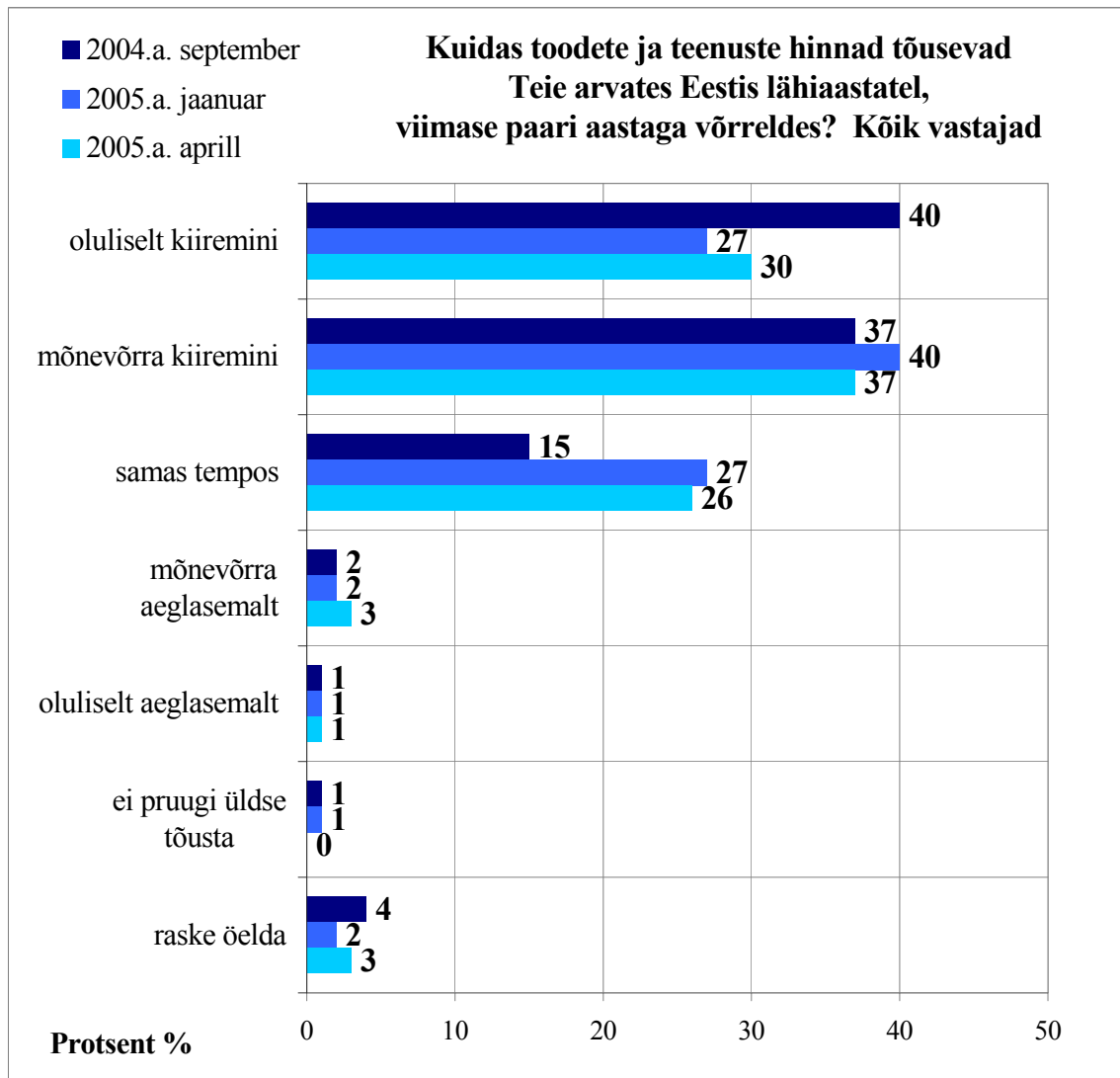
Hinnatõusu tajuvad suuremana mitte-eestlased, vanemad inimesed, madalama haridusega inimesed, madalama sissetulekuga inimesed ja eurole ülemineku vastased. Meeste ja naiste vahel selles küsimuses olulisi erinevusi ei ole. Kodakondsuse lõikes tajuvad hinnatõusu kõige väiksemana Eesti kodanikud, järgnevad mitte-kodanikud ja kõige suuremana tajuvad hinnatõusu Venemaa kodanikud. Elukohatüübi lõikes tajuvad hinnatõusu kõige väiksemana Tallinna elanikud, järgnevad teiste linnade elanikud ja kõige suuremana tajuvad hinnatõusu maaelanikud.

Kuidas muutuvad hinnad Eestis lähiaastatel

Selles küsimuses ei ole eelmise küsitlusperioodiga võrreldes olulisi muudatusi toimunud. Endiselt on suurem osa (umbes kaks-kolmandikku) elanikest seisukohal, et hinnad tõusevad lähiaastatel kiiremas tempos kui seni. Umbes veerand küsitletutest arvab, et hinnad tõusevad samas tempos ja ainult alla 5% elanikest on seisukohal, et hinnad tõusevad edaspidi aeglasemalt (vt graafik 2).

Eelmiste küsitlusperioodidega võrreldes on erinevate sotsiaal-demograafiliste gruppide arvamused selles küsimuses muutunud sarnasemaks. Kui eelmistel küsitlusperioodidel ennustasid näiteks vanemad ning madalama sissetulekuga inimesed oluliselt suuremat hinnatõusu kui nooremad ja suurema sissetulekuga inimesed, siis praeguseks on need erinevused muutunud väiksemaks. Mitte-eestlased, madalama haridusega inimesed ning eurole ülemineku vastased ennustavad endiselt suuremat hinnatõusu kui eestlased, kõrgema haridusega inimesed ja kiire eurole ülemineku pooldajad. Meeste ja naiste vahel olulist erinevust ei ole. Maaelanikud ja teiste linnade elanikud ennustavad suuremat hinnatõusu kui Tallinna elanikud. Venemaa kodanikud ja kodakondsuseta inimesed ennustavad suuremat hinnatõusu kui Eesti kodanikud.

Graafik 2

Millistes valdkondades tõusevad hinnad lähema kolme aasta jooksul kõige rohkem***Milliste valdkondade hinnatõus oleks kõige suuremaks probleemiks***

Sarnaselt varasematele küsitlusperioodidele on ka praegu kaheks kõige tundlikumaks valdkonnaks eluasemega seotud kulutused ja toidukaubad. Viimase küsitlusperioodiga võrreldes on hinnatõusu ootused kasvanud kõige rohkem transpordi valdkonnas, veidi on hinnatõusu ootused kasvanud ka suuremate tööstuskaupade, kinnisvara ja hariduse valdkonnas. Kahanenud on hinnatõusu ootused kõige rohkem alkoholi ja tubakatoodete osas, veidi on kahanenud hinnatõusu ootused ka isikuteenuste valdkonnas. Teistes valdkondades ei ole viimase 3 kuu jooksul olulisi muudatusi toimunud (vt graafik 3). Mis puudutab hinnatõusu probleemsust, siis eelmise küsitlusperioodiga võrreldes on kasvanud kõige rohkem toidukaupade ja transpordikultuste kasvu probleemsus, veidi on kasvanud ka haridusvaldkonna hinnatõusu probleemsus, vähenenud on aga veidi tervishoiuvaldkonna hinnatõusu probleemsus. Teistes valdkondades ei ole sel perioodil olulisi muudatusi toimunud (vt graafik 4).

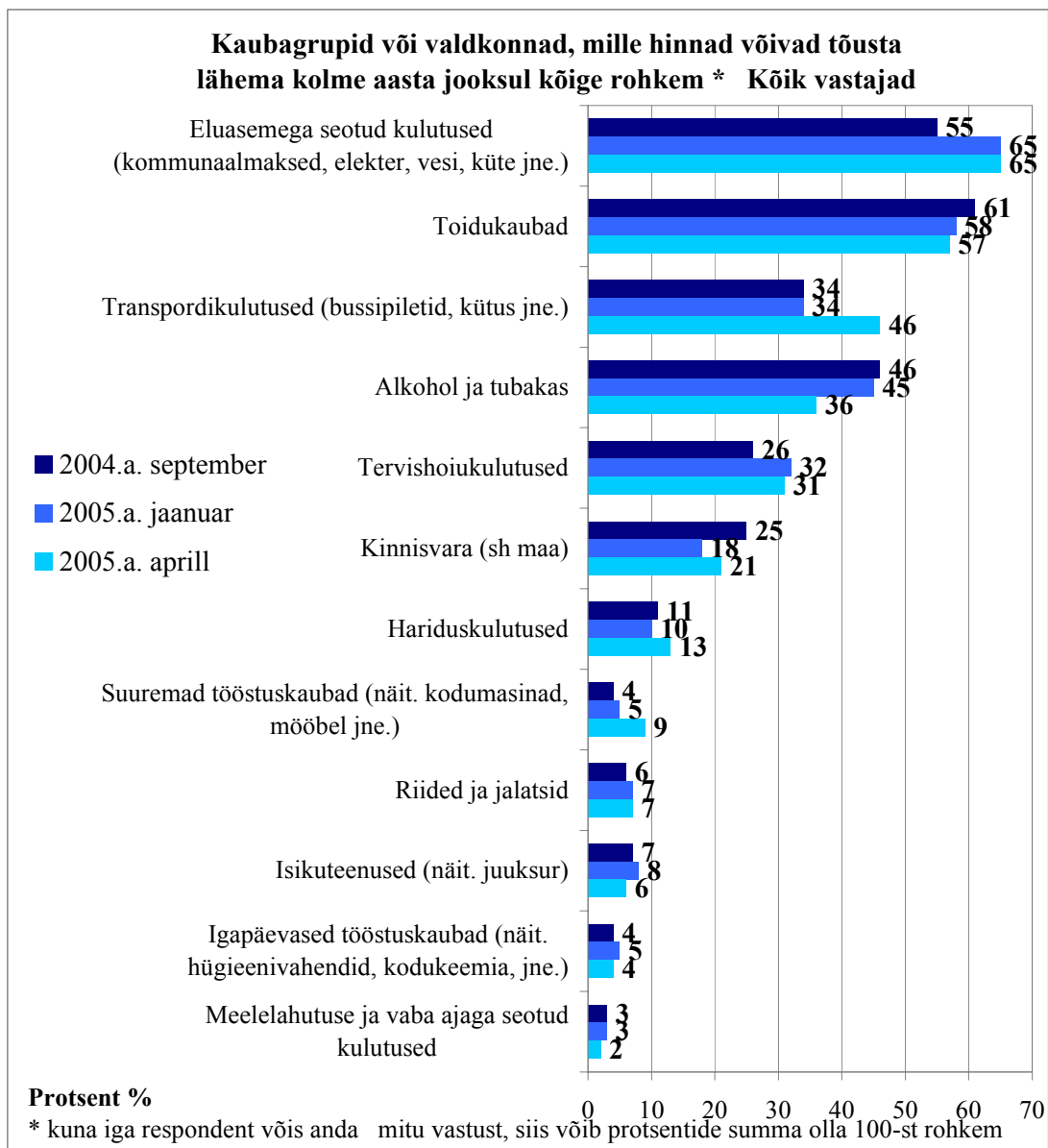
Transpordivaldkonna hüppeline esilekerkimine on ilmselt seletatav kevadise mootorikütuse kallinemisega. Kui võrrelda Euroopa Liiduga liitumise eelset aega praeguse ajaga, siis kõige suurem tarbijahinnaindeksi kasv kaubagruppide lõikes ongi toimunud just transpordi valdkonnas (aprill 2004 kuni aprill 2005 oli see 11,8 %).

Kui varasematel küsitlusperioodidel oli eluase mitte-eestlaste jaoks oluliselt tundlikumaks valdkonnaks kui eestlaste jaoks, siis praeguseks on need erinevused kadunud. Endiselt on aga mitte-eestlaste jaoks tundlikumateks valdkondadeks toidukaubad ja tervishoid ning eestlaste jaoks transport. Naistele on meestega võrreldes tundlikumateks valdkondadeks eluase, toidukaubad ja tervishoid, meeste jaoks transport ja alkohol ja tubakatooted.

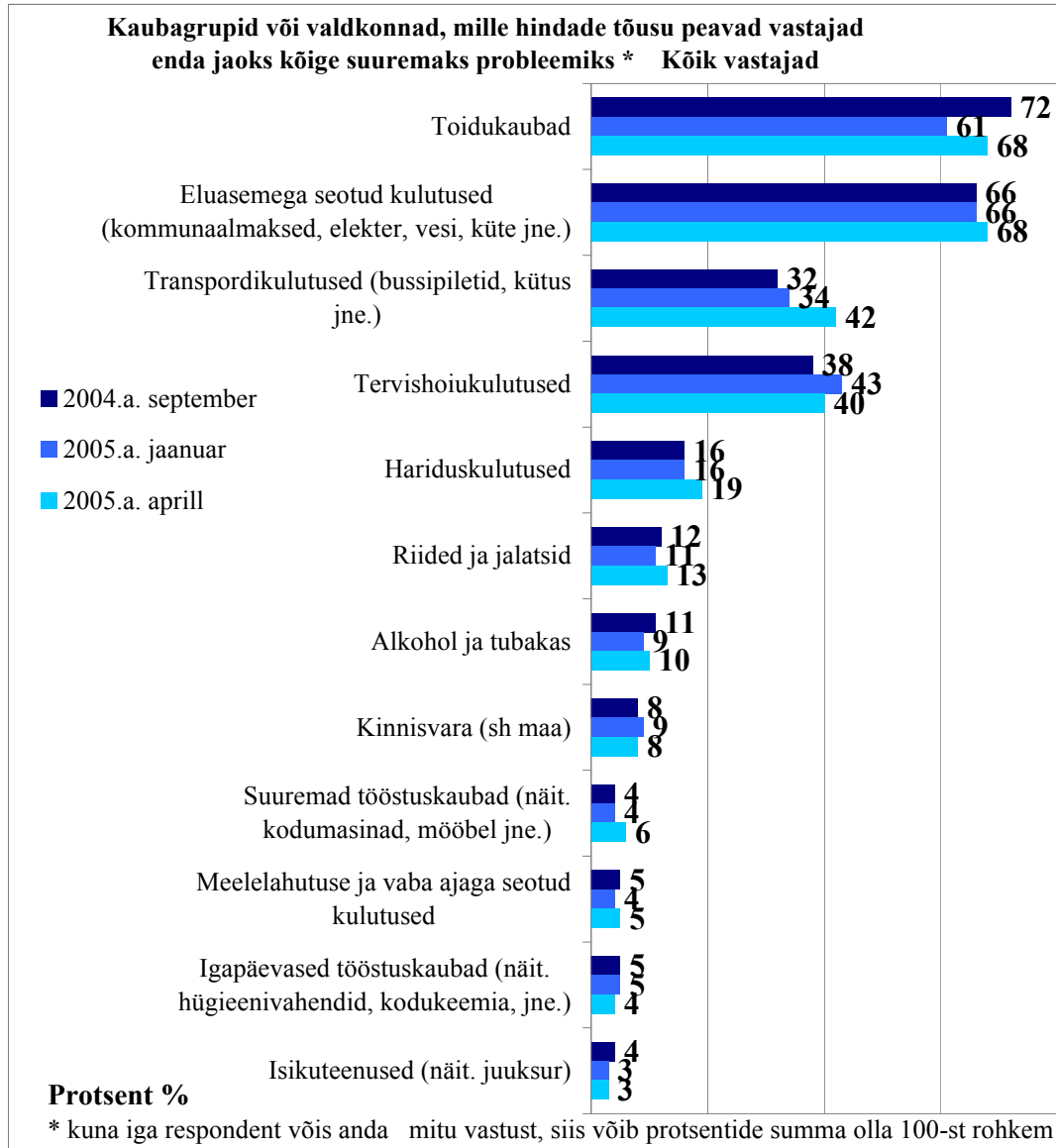
Eakamate inimeste jaoks on tundlikumad valdkonnad tervishoid, eluase ja toidukaubad, 20-39 aastaste jaoks transport ja kinnisvara, 15-19 aastaste jaoks haridus, meelelahutus ja riided ja jalatsid. Haridusgruppide võrdus näitab, et kõrgharidusega inimeste jaoks on eluase muutunud varasemaga võrreldes tundlikumaks teemaks. Endiselt kalduvad kõrgharidusega inimesed rohkem ennustama kinnisvara ja tervishoiukulutuste kasvu ning vähem toidukaupade hinnatõusu. Sissetulekugruppide võrdlus näitab seda, et madalama sissetulekuga inimeste

jaoks on veidi tundlikumaks teemaks nõ esmatarbekaubad ning suurema sissetulekuga inimeste jaoks on veidi tundlikumaks teemaks nõ mitte-esmatarbekaubad (näiteks kinnisvara, suuremad tööstuskaubad). Samas näiteks eluase on tundlik teema peaaegu kõikide inimeste jaoks. Linnaelanike jaoks on mõnevõrra tundlikumaks valdkonnaks eluase, maaelanike jaoks toidukaubad ja transport.

Graafik 3

Graafik 4

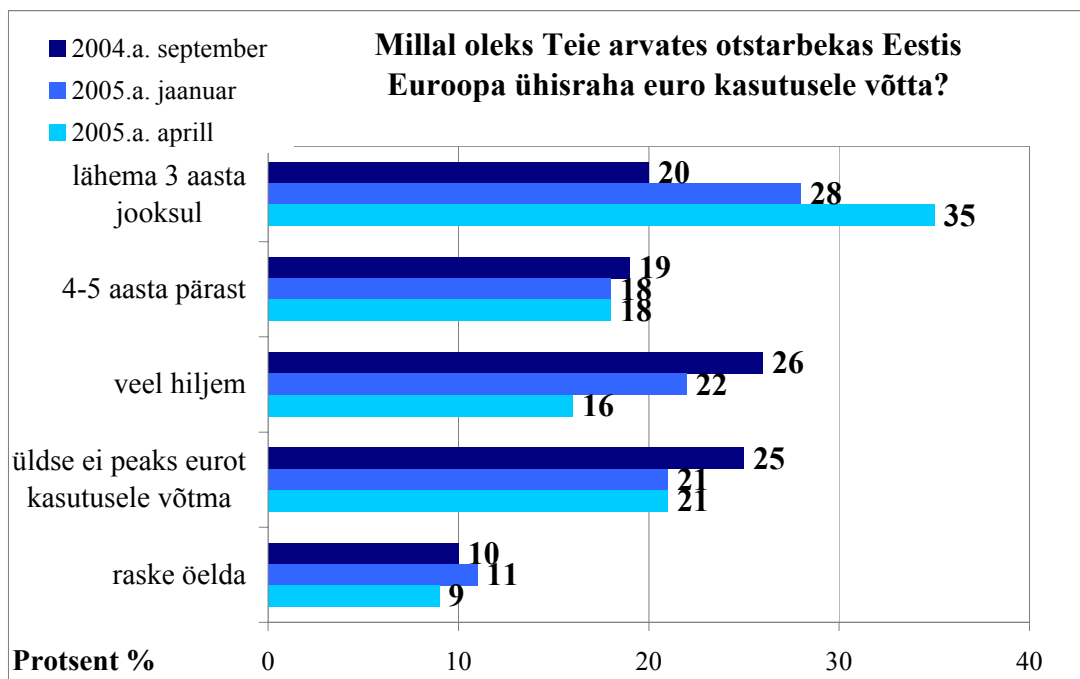
3.2. Üleminek eurole

Millal oleks otstarbekas Eestis euro kasutusele võtta

Mida rohkem aega edasi, seda rohkem toetatakse kiiret üleminekut eurole. Hilisema ülemineku toetajaid jääb järk-järgult vähemaks. Samas tuleb rõhutada, et eurole ülemineku vastaste arv on viimase küsitlusperioodiga võrreldes jäänud samaks (vt graafik 5).

Eestlased toetavad kiiret üleminekut rohkem kui mitte-eestlased. Mitte-eestlaste toetus kiirele üleminekule on jäänud eelmise küsitlusperioodiga võrreldes pea samaks, eestlaste toetus kiirele üleminekule on aga oluliselt kasvanud. Mehed toetavad kiiret üleminekut eurole veidi rohkem kui naised, noored rohkem kui vanemad inimesed, kõrgharidusega inimesed rohkem kui madalama haridusega inimesed, suurema sissetulekuga inimesed rohkem kui madalama sissetulekuga inimesed ja Eesti kodanikud rohkem kui Eesti kodakondsust mitte-omavad inimesed. Elukohatüübi lõikes on kiire ülemineku toetajate arv kasvanud kõige rohkem maaelanike seas, kuigi endiselt on kiire ülemineku pooldajate osakaal kõige suurem Tallinnas.

Graafik 5

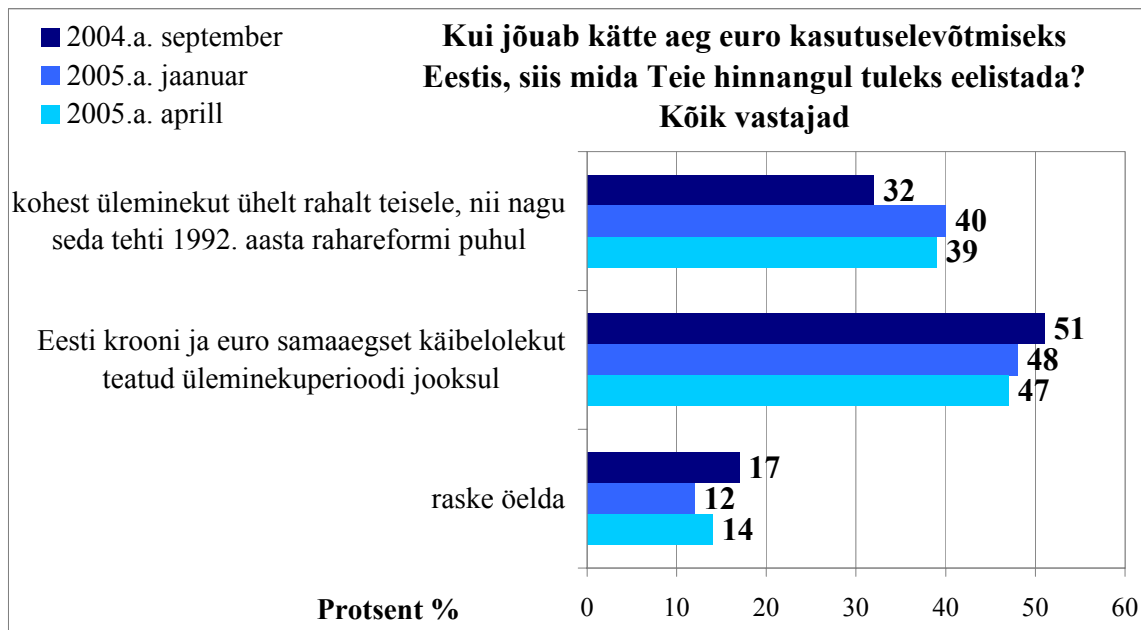

Kas tuleks eelistada kohest üleminekut eurole või krooni ja euro samaaegset käibelolekut

Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes ei ole selles küsimuses olulisi muudatusi toimunud. Endiselt on elanikkonnas rohkem neid inimesi (47%), kes arvavad, et tuleks eelistada krooni ja euro samaaegset käibelolekut teatud üleminekuperioodi jooksul (vt graafik 6).

Eestlased toetavad kohest üleminekut rohkem kui mitte-eestlased, kõrgharidusega inimesed rohkem kui madalama haridusega inimesed, Eesti kodanikud rohkem kui Eesti kodakondsust mitteomavad inimesed ja kiire eurole ülemineku toetajad pooldavad kohest üleminekut oluliselt rohkem kui eurole ülemineku vastased. Soo ja elukohatüübi lõikes olulisi erinevusi ei ole. Vanusegruppide lõikes toetavad kohest üleminekut kõige rohkem 20-39 aastased. Sissetulekugruppide võrdlus näitab seda, et kohest üleminekut toetavad rohkem kõige väiksema ja kõige suurema sissetulekuga inimesed.

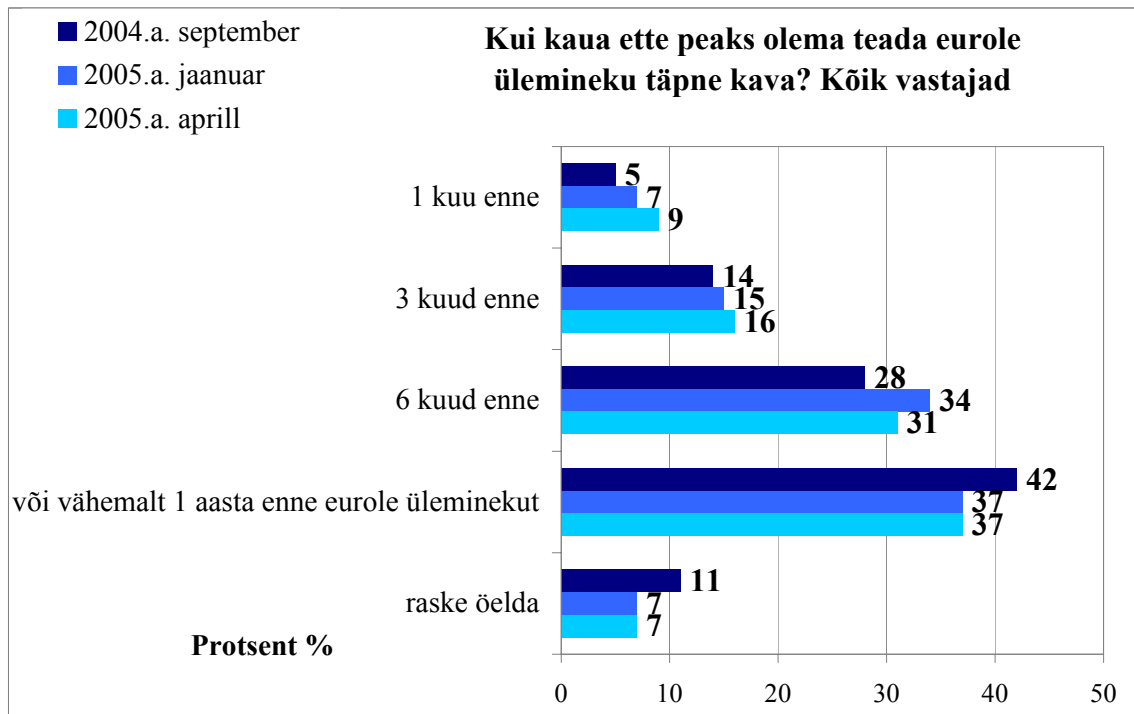
Graafik 6

Kui kaua ette peaks olema teada eurole ülemineku täpne kava

Mida rohkem aega edasi, seda lühema eurole ülemineku täpse kava etteteatamisajaga on Eesti elanikud nõus. Endiselt on siiski kõige rohkem neid vastajaid (37%), kes eelistavad kõige pikemat – vähemalt 1 aastast etteteatamisega (vt graafik 7).

Graafik 7

Varasematel küsitlusperioodidel ei olnud selle küsimuse puhul erinevate sotsiaal-demograafiliste gruppide vahel väga palju erinevusi, väljaarvatud see, et pikemat etteteatamisega soovisid vanemad inimesed ja eurole ülemineku vastused. Praeguseks on erinevate sotsiaal-demograafiliste gruppide vahel tekkinud suuremad erinevused. Lisaks eakatele ja eurole ülemineku vastastele soovivad pikemat etteteatamist ka mitte-eestlased, Eesti kodakondsust mitteomavad inimesed, madalama haridusega inimesed ja madalama sissetulekuga inimesed. Soo ning elukohatüübi lõikes olulisi erinevusi ei ole.

Milliseid plusse näete seoses eurole üleminekuga (spontaansed vastused)

Endiselt peetakse eurole üleminekuga kaasnevaks kõige suuremaks plussiks seda, et reisimisel ei ole vaja raha vahetada (nii arvab 31% elanikest). Küllalt paljud elanikud peavad plussiks seda, et siis on meil üks ühine raha teiste Euroopa Liidu riikidega (17%), 3% vastajatest näeb plussina seda, et seeläbi lihtsustub majandus- ja finantstegevus Euroopa Liidus, 2% vastajatest peab plussiks seda, et seoses eurole üleminekuga saab lihtsama ülevaate hindadest, 2% vastajatest peab plussiks hindade ühtlustumist ning samuti 2% vastajatest peab plussiks seda, et seeläbi saab end tunda eurooplasena. Teisi vastuseid anti vähem.

23% vastajatest arvas, et eurole üleminekul ei olegi plusse ning 24% vastajatest ei osanud plusse välja tuua.

Eelmise küsitlusperioodiga võrreldes ei ole väga olulisi muudatusi toimunud. Mõnevõrra on kasvanud nende inimeste arv, kes peavad eurole ülemineku plussiks seda, et reisimisel ei ole vaja raha vahetada. Nagu varasematelgi kordadel, tõid eurole kiire ülemineku pooldajad palju rohkem plusse välja kui need inimesed, kes ei poolda eurole üleminekut.

Milliseid miinuseid näete seoses eurole üleminekuga (spontaansed vastused)

Eurole üleminekuga kaasnevaks peamiseks miinuseks peetakse endiselt hinnatõusu – seda arvab 47% vastajatest. Teisi miinuseid nimetati juba oluliselt vähem. 10% vastajatest peab miinuseks seda, et kaob Eesti kroon, 7% vastajatest kardab seda, et uue rahaga on raske kohaneda, 4% vastajatest kardab vaesuse suurenemist, 2% kardab inflatsiooni, 2% kardab sissetulekute vähenemist ja samuti 2% kardab rahvusliku identiteedi kadumist. Teisi vastuseid oli vähem. 8% vastajatest ütles, et miinuseid pole. Päris palju vastajaid (20%) ei osanud jällegi vastata.

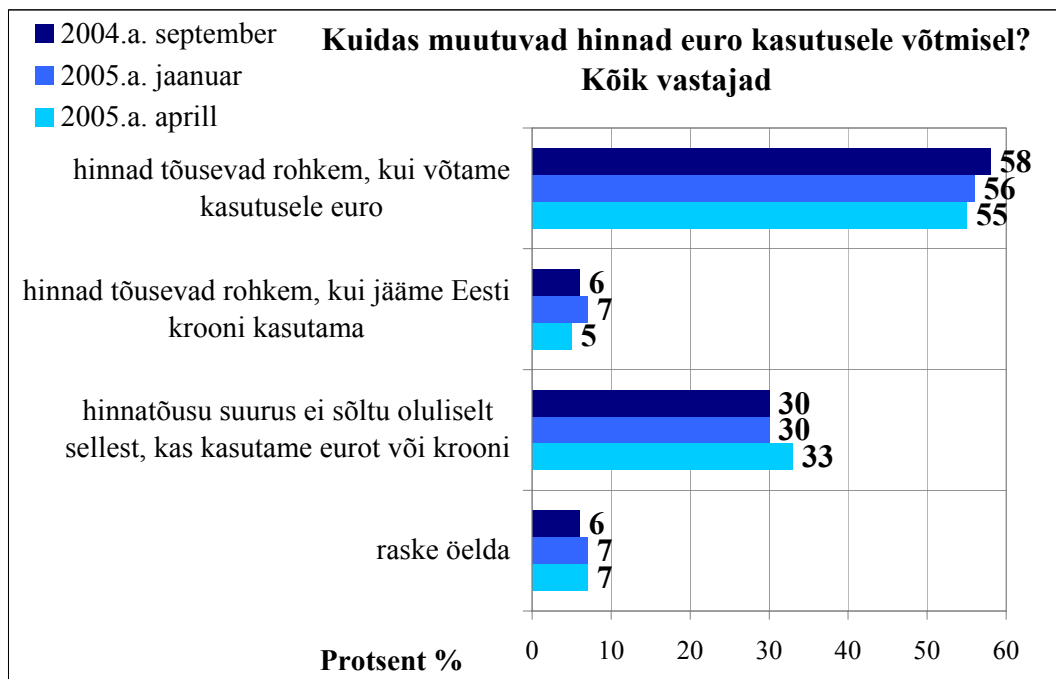
Ka selle küsimuse puhul ei ole eelmise küsitlusperioodiga võrreldes olulisi muudatusi toimunud. Veidi on vähenenud nende inimeste osakaal, kes kardavad eurole üleminekuga kaasnevat hinnatõusu.

Ja nagu varasematelgi kordadel - eurole ülemineku vastased tõid palju rohkem miinuseid välja kui need inimesed, kes pooldavad kiiret eurole üleminekut.

Kuidas muutuvad hinnad euro kasutuselevõtmisel

Graafikust on näha, et vastused sellele küsimusele on erinevatel küsitlusperioodidel püsinud küllalt stabiilsena (vt graafik 8). Endiselt on suurem osa Eesti elanikke (55%) on seisukohal, et hinnad tõusevad rohkem kui me võtame kasutusele euro. Eelmiste küsitlusperioodidega võrreldes on veidi kasvanud nende inimeste arv, kelle arvates ei sõltu hinnatõusu suurus sellest, kas kasutame eurot või krooni.

Graafik 8

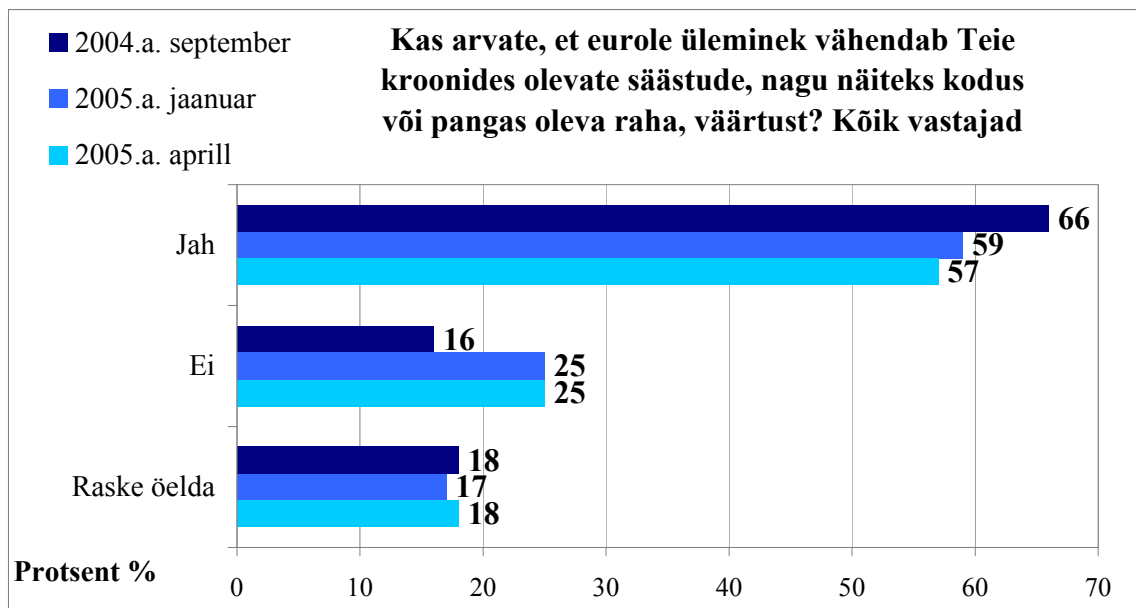

Ka selle küsimuse puhul on erinevate sotsiaal-demograafiliste gruppide vahel tekkinud suuremad erinevused. Seda, et euro kasutusele võtmisel tõusevad hinnad rohkem kui jääksime krooni kasutama, arvavad rohkem mitte-estlased, vanemad inimesed, naised, kiire eurole ülemineku vastased, maaelanikud ja väiksemate linnade elanikud, madalama haridusega inimesed ja madalama sissetulekuga inimesed. Mis puudutab kodakondsust, siis euroga kaasnevat hinnatõusu peavad tõenäolisemaks Venemaa kodanikud, teisel kohal on ilma kodakondsuseta inimesed ja kolmandal kohal Eesti kodanikud.

Kas eurole üleminek vähendab kroonides olevate säästude väärtust

Selle küsimuse puhul ei ole eelmise küsitlusperioodiga võrreldes olulisi muutusi toimunud. Endiselt on suurem osa Eesti elanikest (57%) seisukohal, et eurole üleminek vähendab nende kroonides olevate säästude väärtust (vt graafik 9).

Graafik 9

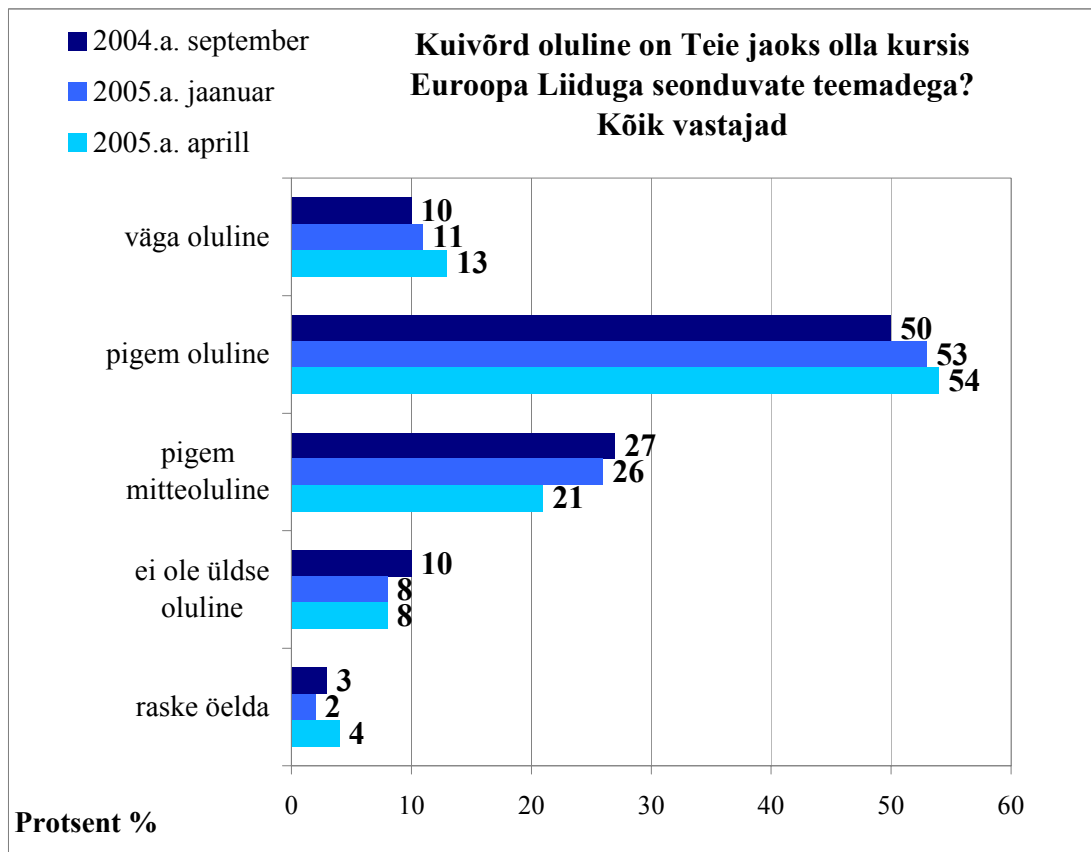
Säästude vähenemist kardavad keskealised ja vanemad inimesed rohkem kui nooremad inimesed, eurole ülemineku vastased rohkem kui eurole kiire ülemineku pooldajad ja madalama sissetulekuga inimesed rohkem kui suurema sissetulekuga inimesed, Eestlaste ja mitte-eestlaste, meeste ja naiste ja erinevate haridusgruppide gruppide vahel olulisi erinevusi ei ole. Elukohatüübi lõikes muretsevad oma säästude vähenemise pärast kõige vähem tallinlased ning kodakondsuse lõikes muretsevad oma säästude vähenemise pärast kõige vähem ilma kodakondsuseta inimesed.

3.3. Euroopa Liidu alase informeerituse olulisus

Kui oluline on olla kursis Euroopa Liiduga seonduvate teemadega

Kursisolek Euroopa Liiduga seonduvate teemadega muutub Eesti elanike jaoks aegamööda olulisemaks, graafikust on näha, et mingeid hüppelisi muutusi ei ole selles küismuses toimunud. Kui eelmisel küsitlusperioodil pidas Euroopa Liiduga seonduvate teemadega kursisolekut oluliseks 64%, siis praegu on vastav protsent 67 (vt graafik 10).

Graafik 10

Mitte-estlased tähtsustavad Euroopa Liiduga seonduvaid teadmisi veidi rohkem kui eestlased. Mida noorem on vastaja, seda olulisemaks ta kursisolekut peab. Meeste jaoks on kursisolek mõnevõrra olulisem kui naiste jaoks. Mida kõrgem on haridus ja mida suurem on

sissetulek, seda olulisem on kursisolek. Eurole kiire ülemineku toetajate jaoks on kursisolek olulisem kui nende jaoks, kes ei poolda eurole üleminekut. Kodakondsuse lõikes on kursisolek olulisem Eesti kodanikele ja kodakondsuseta inimestele, vähem oluline on see Venemaa kodanike jaoks. Maaelanike jaoks on kursisolek vähem oluline kui linnaelanike jaoks.